

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет

Кафедра фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

НА ТЕМУ:

***“ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ”***

Студента 1 курсу магістратури
групи ФЕБм - 11
Галузі знань 1801 – специфічні категорії
Спеціальності 8.18010014 “Управління фінансово-
економічною безпекою”
Патрик П. В.

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ПЛАН

ВСТУП

1. Сутнісно-теоретичні основи доходів бюджету
2. Організаційно-правове та інформаційне забезпечення формування доходів державного бюджету як умови фінансової безпеки держави
3. Удосконалення методів мобілізації та оптимізації структури доходів Державного бюджету України

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

В умовах становлення економіки ринкового типу бюджет залишається важливим фінансовим інструментом, який найбільш вдало характеризує параметри економіки (структуру доходів і витрат, динаміку макроекономічних показників тощо) і дає змогу поставити концептуальні завдання розвитку економіки. Суттєвість головного фінансового плану держави посилюється тим, що в умовах економіки ринкового типу держава вимушена взяти на себе функцію перерозподілу своїх фінансових ресурсів для забезпечення соціальних гарантій населення, фінансування соціально-культурної сфери, міждержавних економічних відносин.

Актуальність теми ґрунтується на тому, що бюджет виступаючи не тільки як фінансовий план, при якому ключова роль приділяється системі платежів, обліку і звітності, бюджет – одне з основних інструментів макроекономічної стабілізації й економічного росту. Вказане вище зумовлює необхідність проведення комплексу заходів щодо забезпечення повного і своєчасного надходження до бюджету *доходів бюджету* в плані їх впливу на економіку .

Метою даної роботи є дослідження діючої практики формування фінансових ресурсів Державного бюджету України. Відповідно до поставленої мети основними завданнями виступають:

- вивчити теоретичні засади державного бюджету визначити основні фактори , які впливають на наповнення державного бюджету;
- дослідити методологічні та організаційно-правові основи формування доходів бюджету;
- розглянути шляхи і напрями вдосконалення формування доходів Державного бюджету.

Об'єктом дослідження є доходи Державного бюджету України та виявлення резервів росту.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, які виникають в процесі формування дохідної частини Державного бюджету України.

Методологічна основа дослідження. У процесі виконання роботи було вивчено відповідні нормативно-правові положення та законодавчі акти, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, серед них праці: Андрущенко В.Л, Бескида Й.М, Василика О.Д, Єпіфанова А., Кириленко О.П, Кравченко В., Луніної І., Федосова В., Сало І., Павляка В., Юрія С.І; чинну практику організації бюджетного процесу, публікації в періодичних виданнях з проблем, які торкаються теми дослідження.

Практичне значення роботи полягає в дослідженні основних напрямів подолання бюджетних дисбалансів держави.

1. Сутнісно-теоретичні основи доходів бюджету

Тектонічні зрушення в економічних реаліях кінця ХХ століття призвели до трансформаційних процесів господарських механізмів і утворення незалежних держав. Україна займає особливе місце в спектрі країн, що переходять від централізованої планової економіки до соціального ринкового господарювання. Ця особливість полягає в переведенні складного виробництва на принципово нові основи, нарощування темпів, структурно-оптимальну зміну його профілю, модернізацію і пристосування технологій та параметрів вітчизняної продукції світовим стандартам. Процес структурних змін відбувається в країні, яка займала гідне місце в економічній ієрархії світового господарства, проте ніколи не була самостійною державою і тому не сформувала національно-господарського комплексу відповідно до потреб і статусу незалежної держави [3].

Одним з головних інститутів економічного суверенітету держави виступає головний фінансовий план держави. Забезпечуючи не тільки акумулювання коштів, необхідних для фінансування держави, використовується не тільки для часткового перерозподілу доходів з метою підтримання сприятливого соціального становища в країні, та й активно впливає на економічні, соціальні, національні, регіональні процеси в суспільстві і впровадження вищими органами влади відповідної національної стратегії розвитку, спрямованої на зміцнення державної безпеки.

В силу свого розвитку вчення про державу відкривало нові можливості для пізнання сутності фінансового господарства держави, в тому числі і для з'ясування його природи - фінансових ресурсів держави. Труднощі дослідження фінансового господарства держави полягали в тому, що два наукових напрямки - економічний і політичний визначали проблеми державних доходів і витрат. Виділення фінансової науки в абсолютно самостійний сегмент дозволило їй в ХХ столітті, використовуючи ідеї неокласиків і вчення про правову державу, визначити і подати чітко визначення основних елементів фінансового господарства держави:

- Грошових ресурсів держави;
- Доходних джерел держави;
- Доходних джерел бюджетів держави [7].

Єдина система державних доходів не виключає, а навпаки, передбачає класифікацію їх на різні групи, виходячи з різних ознак угруповання.

Залежно від порядку формування системи державних доходів, їх можна розділити на:

- Централізовані - кошти, які залишаються в розпорядженні держави в результаті розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, що надходять для формування централізованих грошових фондів держави;
- Децентралізовані - доходи, які залишаються в розпорядженні державних підприємств, установ і організацій при розподілі та перерозподілі валового внутрішнього продукту.

Основою для їх формування є прибуток і доходи державних підприємств, установ і організацій, які використовуються відповідно до фінансових планів і кошторисів.

Залежно від методів акумулювання грошових ресурсів, можна виділити наступні групи державних доходів:

- платежі і збори;
- Добровільні надходження;
- додаткова емісія (у томучислі емісію грошей, державних цінних паперів, кредитну емісію)
- Надходження від роздержавлення і приватизації державного майна;
- Державна заборгованість і державні запозичення;
- Надходження від зовнішньоекономічної діяльності [3].

Значне місце в системі доходів держави посідають доходи Державного бюджету. Безпосередньо з їх допомогою забезпечується мобілізація основної частини фінансових ресурсів держави при формуванні бюджетних і позабюджетних фондів, необхідних для фінансового забезпечення виконання державою покладених на неї функцій.

В останні роки спостерігається тенденція до зниження загального обсягу фінансових ресурсів, які перерозподіляються через Державний бюджет. В умовах утвердження економіки ринкового типу провідна роль бюджету в перерозподілі грошових ресурсів, як і національного багатства в цілому, об'єктивно обумовленим явищем. Це обумовлено тим, що бюджет якраз і є тим інструментом, за допомогою якого здійснюється регулювання економічних процесів, чого не можна досягти іншими методами, в тому числі і чисто ринковими.

На сучасному етапі державний бюджет відіграє важливу роль, при цьому, згідно з Бюджетним кодексом України, доходами бюджету є усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гаранті).

На рис.1.1. зображено, яку структуру в дохідній частині державного бюджету займають податкові надходження.

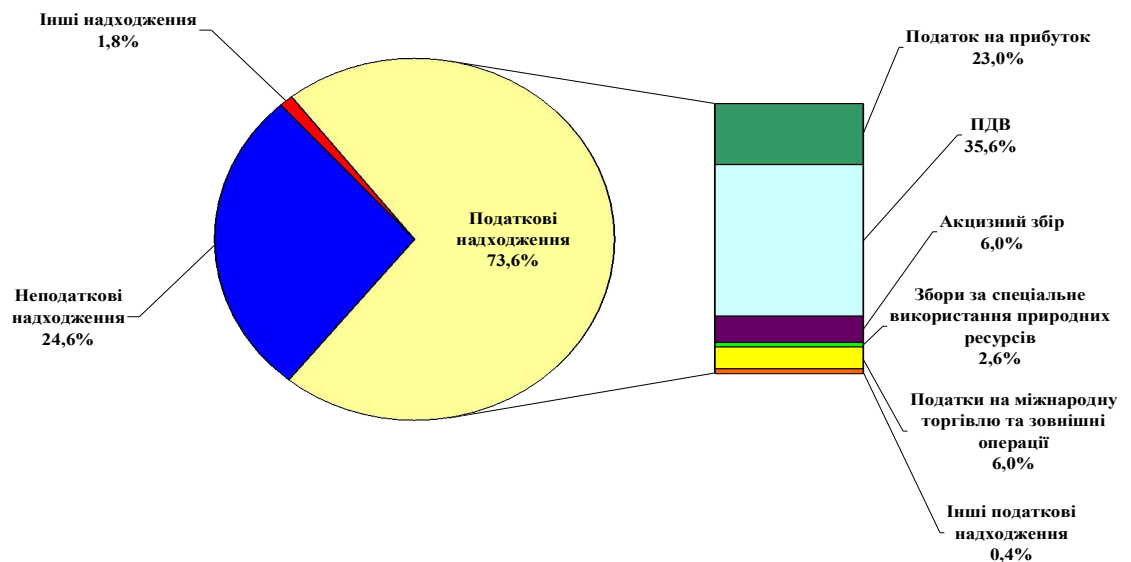

Рис.1.1. Структура дохідної частини Державного бюджету України в розрізі податкових та неподаткових надходжень в 2014 році [28]

Доходи бюджету – це об'єктивна категорія, яка має певну суспільну мету: доходи є фінансова база держави. Описуючи категорія економічної сутності доходів бюджету, необхідно відзначити, що доходи бюджету з одного боку, є результатом розподілу вартості суспільного продукту між різними процесу учасників відтворення, з іншого – є предметом подальшого розподіл, зосереджене в руках державного значення [23].

Доходи державного бюджету отримано за рахунок надходжень на безповоротній основі, зарядженими відповідно до законодавства України. З бюджету відповідно до Конституції України держава повинна бути в змозі сконцентрувати фінансові ресурси на важливих напрямках економічного і соціального розвитку.

Основним джерелом доходів є національний дохід. Основні методи, використовувані урядом для перерозподілу національного доходу і освіти бюджетних доходів є податки, збори, неподаткові платежі, кредити, валюта випуску.

Нинішня економічна криза робить ситуацію бюджет, недолік фінансування соціальних послуг, але в цих умовах державний бюджет є основним джерелом підтримки життя. Тому існує потреба в фінансових ресурсах, які повинні своєчасно і в повному обсязі потоку в бюджеті.

Бюджетна система в Україні з точки зору реструктуризації супроводжується активним пошуком моделей і концепцій, заснованих на теоретичних і практичних висновків світового економічного досвіду. Тим не менше, немає готового рецепту для проведення швидких фундаментальних змін, які найкращим чином відповідають інтересам усіх верств населення, зокрема, і країни в цілому.

Відновлення економіки України об'єктивно вимагає термінового посилення державного бюджету як основного важеля ефективного розвитку країни, яка прагне до соціально орієнтованої економіки. Це держава повинна здійснювати ефективний розподіл доходів між їх рівнями - центральними і місцевими органами. Централізація ресурсів має важливе економічне і

політичне значення, оскільки доходи, які мобілізовані в державному бюджеті, є реалізація урядових заходів.

Цей маневр дозволяє кошти, щоб зосередитися на важливих напрямках економічного і соціального розвитку, до єдиної економічної і фінансової політики в Україні [11].

Для бюджетної класифікації доходів державного бюджету поділяються на:

- податкові надходження;
- неподаткові доходи;
- доходи від операцій з цінними паперами;
- міжбюджетні трансферти.

Податкові надходження визнаються передбачені податкового законодавства України загальнодержавні і місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі.

Неподаткові доходи визнаються:

- доходи від власності та підприємницької діяльності;
- адміністративні збори і платежі, доходи від некомерційних і випадкових продажів;
- доходи від штрафів і фінансових санкцій;
- Інші неподаткові доходи.

Дохід від операцій з цінними паперами є незначною частиною доходів державного бюджету (близько 1%) і включають в себе:

- доходи від продажу земельних ресурсів і нематеріальних активів;
- доходи від продажу скарбів власності;
- доходи від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;
- Виручка від продажу державного майна резерву;
- Інші доходи визначаються законом [8].

Міжбюджетні трансферти - це кошти, отримані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, місцевими

органами влади, іншими державами або міжнародними організаціями, щоб звільнити і безповоротній основі.

Таким чином, набір ресурсів зосереджені в державній скарбниці є одним з ключових напрямків діяльності держави в ринкових умовах. доходи бюджету держави – державних фінансових ресурсів, використовуваних для виконання функцій, покладених законодавством держави.

2. Організаційно-правове та інформаційне забезпечення формування доходів державного бюджету

Одним з основних важелів державного регулювання соціально-економічних процесів в ринкових умовах є бюджет. Формування бюджету належить до юрисдикції органів державної виконавчої влади та органів місцевих рад, які відповідно до основних напрямів бюджетної політики визначені відповідно Верховною Радою України, місцевими радами. Ці органи відповідають також за виконання бюджету і контроль за цільовим, економічним і ефективним використанням виділених бюджетних коштів. Тим самим, за допомогою державного бюджету здійснюється різнобічний регулюючий вплив на ринкові відносини та процес розширеного відтворення. Бюджетна система є тією організаційною основою, що дозволяє наукове обґрунтування раціональної та ефективної системи впливу фінансів на підвищення продуктивності суспільного виробництва. Структура бюджетної системи та взаємозв'язок окремих бюджетів мають і практичне значення і становлять основу для розробки фінансової політики держави і вдосконалення бюджетного механізму. Від рівня досконалості механізму залежать темпи економічного і соціального розвитку, а також добробут і благополуччя громадян. Основним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів є бюджет як фонд грошових коштів, створюється з метою забезпечення стабільного фінансування всіх заходів. Це дозволяє маневрувати бюджетним ресурсами, створює передумови для динамічного розвитку економіки. Основу цього процесу становлять фінансово-господарські відносини [3].

Характер їх призводить наповнення бюджету і формує державні інституційні структури з розвитку підприємництва, одночасно структурують пропорції, які склалися в суспільстві між адміністративними важелями господарювання. У країнах з розвиненими ринковими інститутами і стабільною економікою фінансово-господарські відносини між державою і підприємством формуються під переважним впливом ринкових важелів, принципів

демократизації і соціального захисту незапрацездатного населення, надання з боку держави соціальних послуг на безоплатній основі та створення сприятливих умов для розвитку підприємницьких структур.

На рубежі століть ситуація з розвитку підприємництва в корені змінилася, стосунки, які сформувалися між державою і суб'єктами підприємництва, залишаються невизначеними. Найважливішим є те, що перехід від адміністративно-командної економіки виявився надто складним, а прийняті аксіоми щодо визначення мінімальної ролі держави у формуванні ринкових відносин і, в першу чергу, в сфері підприємництва, зазначені ефективності господарювання, виявилися помилковими. Досвід світової економіки показує, що ефективний розвиток суспільства, бюджетне благополуччя вимагає активної ролі держави в рішенні не тільки соціальних проблем, а й у створенні сприятливих умов для розвитку всіх корисних для суспільства суб'єктів економіки. Саме держава повинна відігравати активну роль каталізатора і помічника, стимулюючого і доповнює діяльність недержавного підприємницького сектора економіки і окремих підприємців для наповнення бюджету [5].

Процес формування доходів Державного бюджету України може бути ефективним за умови належного законодавчого та нормативного забезпечення. При цьому формування вітчизняного бюджетного законодавства здійснюється з урахуванням наступних умов:

- Наукового обґрунтування, засноване на всебічному врахуванні об'єктивних економічних законів і закономірностей розвитку суспільства;
- сучасного стану соціально-економічного розвитку країни, історичного досвіду, природно, географічних, екологічних, демографічних умов, національних традицій, менталітету народу, умов внутрішньої і міжнародної обстановки тощо;
- дослідження та використання попереднього досвіду господарського і фінансової архітектури національної економіки;

- Облік помилок і помилок інших держав при формуванні окремих напрямів економічної політики;

- Використання системного комплексного підходів при формуванні всіх напрямів реалізації принципів економічної політики і розробці законодавства тощо [14].

Ключова роль у формуванні доходів бюджету належить бюджетному плануванню, оскільки від правильного визначення планових показників дохідної частини бюджету залежить якість його виконання. В економічній літературі бюджетне планування розглядається з різних сторін, що іноді викликає дискусію щодо його визначення, характеристики та області застосування. Так, наприклад, по суті бюджетне планування за доходами можна охарактеризувати як науково обґрунтований процес визначення обсягів та джерел формування централізованого фонду грошових коштів держави.

За змістом бюджетне планування – це особлива сфера фінансової діяльності держави, пов'язана з обґрунтуванням певних управлінських рішень в сфері економіки фінансового забезпечення держави, тобто специфічна сфера управління [12].

Особливостями формування бюджету є те, що держава використовує бюджетне планування для визначення рівня централізації фінансових ресурсів в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і національного доходу, методів мобілізації грошових коштів в централізований фонд, напрямків використання бюджетних коштів відповідно до принципів економічної політики держави. Саме за допомогою бюджетного планування можна забезпечити належне функціонування бюджетної системи держави, поступове зростання темпів соціально-економічного розвитку, якщо це передбачено соціально-економічною стратегією.

Ситуація, яка склалася в економіці і соціальній сфері Української держави, вимагає нових підходів до вирішення проблем, породжених економічною кризою. Рішення таких проблем може бути забезпечено шляхом використання цілого комплексу важелів і інструментів, серед яких головне

місце відводиться бюджетного планування. Тому глибокі дослідження суті бюджетного планування, принципів його організації і методики, а також впливу на соціально-економічні процеси актуальні.

Неналежне оцінювання ролі бюджетного планування, як правило, супроводжується негативними наслідками, зокрема посиленням податкового тиску, зниженням рівня економічної активності і скороченням матеріальної бази бюджету в майбутньому, безконтрольному використанню державних коштів тощо [10].

Бюджетне планування наділене специфічними ознаками по його організації, методики реалізації, зокрема:

- об'єктом бюджетного планування виступає фінансова діяльність держави в межах покладених на неї функцій. Чим більше функцій бере на себе держава, тим більше буде обсяг її фінансової діяльності, що вимагають централізації більшого обсягу фінансових ресурсів, і навпаки;
- сферою бюджетного планування є розподільні і перерозподільні процеси, які супроводжуються формуванням і використанням централізованого фонду грошових коштів держави. Матеріальним змістом цих процесів виступають доходи і витрати бюджетів;
- суб'єктами бюджетного планування виступають органи законодавчої, виконавчої влади та місцевого самоврядування. Саме вони в межах своїх повноважень можуть найбільш ефективно використовувати бюджетне планування для досягнення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку;
- в процесі бюджетного планування конкретизуються найважливіші пропорції соціально-економічного розвитку держави, встановлюються безпосередні зв'язки підприємств, організацій та установ різних форм власності з бюджетом на плановий період;
- за допомогою бюджетного планування визначається параметри і конкретні механізми реалізації програм соціального захисту населення;

- бюджетне планування є інструментом реалізації економічної політики держави і збалансування фінансової програми держави на плановий рік.

Оперативне і результативне формування доходів бюджету залежить від якісного вирішення ряду завдань:

- визначення обсягу ВВП і національного доходу на плановий рік. При цьому завданням уряду має бути забезпечення поступового зростання зазначених показників з урахуванням всіх можливих резервів. Практика скорочення обсягів ВВП і національного доходу в Україні за попередні роки не має ніякого логічного пояснення і виправдання;

- відповідно до функцій, які бере на себе держава, визначення співвідношення між обсягами ресурсів, залишатися в розпорядженні юридичних і фізичних осіб і централізуватимуться державою, для ринкової економіки більш характерна децентралізація ресурсів. Однак, при цьому держава повинна створити такі умови суб'єктам господарювання та громадянам, при яких відбулося б погіршення їх фінансового стану. Наприклад, якщо держава скорочує витрати на житлово-комунальне господарство, освіта, охорона здоров'я, то на цю суму в ринкових умовах господарювання повинні збільшуватися доходи, так як в протилежному випадку населення не зможе задовольнити свої соціальні потреби, суперечить принципам ринкової економіки і є прямим порушенням конституційних прав громадян;

- встановивши обсяг фінансових ресурсів, який необхідний державі для виконання своїх функцій і реалізації принципів економічної політики, наступним завданням є визначення частки, яку передбачається мобілізувати податковим методом, а яку - неподаткових. При нестабільній економіці, як правило, значну перевагу доцільно надавати податковому методу;

- визначення обсягу доходів за окремими джерелами і загального обсягу доходів бюджету з урахуванням резервів їх збільшення;

- раціональний розподіл доходів бюджету між окремими ланками бюджетної системи;

- освіту державних матеріальних і бюджетних резервів [4].

Ефективні зрушення в сфері формування доходної частини Державного бюджету України, які найбільше відповідали вимогам ринкової економіки, можливі за умови дотримання таких принципів. До них можна віднести:

- принцип політичного підходу до формування бюджету. Формування державного бюджету необхідно розглядати як інструмент реалізації економічної політики держави, основні напрями розробляються і визначаються Верховною Радою України;

- принцип взаємозв'язку бюджетного планування з прогнозуванням соціально-економічного розвитку та комплексного підходу до основних прогнозних показників;

- принцип забезпечення провідної ролі формування бюджету. Мається на увазі визначення джерел доходів, оптимального розподілу та використання бюджетних коштів з метою першочергового забезпечення фінансовими ресурсами пріоритетних напрямків розвитку економіки та соціальної сфери через наявну систему фінансових планів в Україні;

- принцип єдності у використанні показників, методики, законодавчої та нормативної бази, бюджетної класифікації, бюджетної документації при формуванні бюджету;

- принцип стабільності. Він означає, що показники бюджету повинні бути стабільними і, як правило, незмінними протягом року;

- принцип директивності. Він означає, що після затвердження бюджету набуває чинності закон України, а його показники стають обов'язковими для виконання всіма суб'єктами відносин;

- принцип безперервності. Він забезпечується з одного боку, використанням показників бюджету і аналітичних показників базового року для визначення доходів бюджету планового року, а з іншого - єдність перспективного, поточного та оперативного бюджетного планування;

- принцип періодичності складання і затвердження бюджетів. Державний бюджет України щорічно складається Кабінетом Міністрів України і

затверджується шляхом прийняття Верховною Радою України Закону про Державний бюджет України;

- принцип реальності показників бюджетів, що передбачає наукове обґрунтування і реальність розрахунків, їх економічне обґрунтування. Показники бюджетів повинні ґрунтуватися на реальних економічних показниках і розрахунках. Надходження до бюджетів повинні бути реально забезпечені протягом певного періоду часу. Реальність розрахунків може бути досягнута за умови якнайповнішого використання в процесі формування бюджету вимог об'єктивних законів і закономірностей розвитку суспільства. Суб'єкти формування дохідної частини бюджету повинні всебічно володіти глибокими знаннями фінансової теорії і фінансової науки, розуміти об'єктивні закономірності, вміти давати об'єктивну оцінку економічної ситуації, бачити перспективи розвитку, володіти науковою методологією, вміти застосовувати теоретичні основи в практичній роботі. Тільки такі підходи до формування бюджету здатні забезпечити реальність показників бюджету;

- принцип збалансованості доходів та видатків всіх бюджетів;
- принцип гласності в процесі складання і затвердження бюджетів. До формування відповідного бюджету широко залучається громадськість. Показники бюджету висвітлюються в засобах масової інформації;

- принцип формування резервів. Він забезпечується освітою резервів в кожному бюджеті за рахунок бюджетних джерел [9].

Використання зазначених принципів дозволяє формування Державного бюджету за доходами надати відповідний зміст, визначити його параметри, сформувати механізм впливу на соціально-економічні процеси в державі відповідно до економічної ситуації і конкретного етапу розвитку суспільства.

У процесі формування бюджету аналізуються, разом з тим, кількісні та якісні індикатори деяких галузей економіки, економічних регіонів, що дозволяє врахувати максимальну кількість пропозицій по зміцненню дохідної бази бюджету, забезпечення держави в цілому необхідним обсягом фінансових ресурсів для виконання ними визначених Конституцією України функцій.

Організація формування Державного бюджету передбачає проходження його трьох стадій: складання, розгляд і затвердження бюджетів. Складання проекту бюджету - є першою і дуже важливою стадією бюджетного процесу в цілому і формування бюджету зокрема. У теоретичному аспекті формування бюджету за доходами проходить три етапи:

- аналіз показників виконання бюджету за попередній період;
- розрахунки показників по кожному виду доходів;
- збалансування дохідної та видаткової частини бюджету [3].

Такі етапи характерні для процесу складання кожного бюджету, що є обов'язковою умовою і запорукою успішної організації формування відповідного бюджету. Так, на першому етапі фінансові органи аналізують звітні дані про виконання державного бюджету за попередній звітний період, виявляють тенденції у виконанні дохідної частини бюджетів, визначають фактори, які вплинули на їх показники, розраховують очікувані дані [5]. При цьому детально аналізуються надходження кожного виду податків, неподаткових платежів, їх вплив на виконання дохідної частини бюджетів, визначаються резерви збільшення доходів. Другий етап складання проекту бюджету пов'язаний з розрахунками конкретних видів доходів. Ці розрахунки здійснюються в розрізі підрозділів бюджетної класифікації з вибором і використанням найбільш оптимальних способів і прийомів проведення розрахунків (предметно-цільового, прямого розрахунку, нормативного, коефіцієнтів, статистичних, економіко-математичних і т.п.). На третьому етапі здійснюється збалансування дохідної та видаткової частини в залежності від результатів розрахунків на другому етапі. У тому випадку, якщо дохідна частина бюджету буде перевищувати видаткову, то суми перевищення можна направити на додаткове фінансування окремих видатків бюджету. У разі рівного розподілу дохідної та видаткової частин ніяких додаткових розрахунків не проводиться і бюджет приймається в розрахованих обсягах. Однак, найбільш часто при збалансуванні складається ситуація, коли видаткова частина перевищує дохідну частину бюджету. У такому випадку з метою збалансування

бюджету виконуються послідовно наступні розрахунки: спочатку вишукуються резерви збільшення доходів, потім вивчаються можливості збільшення обсягів офіційних трансфертів та інших джерел і в кінцевому підсумку, при нестачі коштів для збалансування бюджету, скорочуються окремі суми витрат.

Підготовка та акумулювання доходів бюджету на середньострокову перспективу відбувається за довільною схемою та індикаторами, оскільки не визначено форми документа, яка була б єдиною і обов'язковою для цього процесу та справи. Із метою нагального впровадження в Україні системи перспективного планування доходів державного бюджету доцільно розробити і затвердити документом на рівні нормативно-розпорядчого акту Кабінету Міністрів України методичні рекомендації (інструкції) з їх визначення, вказавши порядок, методи, терміни складання прогнозних показників і розрахунків до них, а також органи державної виконавчої влади, які мають бути відповідальними за їх підготовку. Прогнозні оцінки бюджетних показників повинні відображати цілеспрямовану макроекономічну діяльність держави.

Необхідне здійснення заходів щодо реформування податкового середовища й створення активних податкових відносин зі стимулювання виробництва, легалізації та прискорення кругообігу капіталу [6].

Політика організації, функціонування та планування і забезпечення виконання надходжень бюджету засвідчує про наявність проблем, що виникають в бюджетному процесі при реалізації фінансової політики, функціонуванні системи оподаткування та адміністрування податків і зборів суб'єктів господарювання.

Встановлення планових показників доходів бюджету доцільно розглядати як самостійний завершальний процес для оцінки відповідності плановим показникам соціально-економічного розвитку та впровадження їх. Це взаємопов'язаний та нероздільний процес формування надходжень бюджетів у напрямку планових показників соціально-економічного розвитку. Упродовж минулих років в організації публічних фінансів і визначенні доходів бюджету роль планування немала належної оцінки, що призвело до виникнення різних

коливань і відхилень у процесі реалізації фінансово-бюджетної політики та руху бюджетних ресурсів. За умов модернізації суспільно-економічних відносин важливою проблемою залишаються необхідність наповнення дефініції новою сутністю, що є притаманною сьогоденню.

Взаємоузгодженість та відповідність прогнозних розрахункових доходів бюджету показникам соціально-економічного розвитку – важливий фактор формування реальних планових показників доходів і забезпечення виконання бюджету в цілому. Практика показує, що на стадії планування доходів бюджету приймаються рішення та затверджуються такі його показники, які не завжди відповідають макроекономічним показникам.

У загальному процес ідентифікації нагромадження державного бюджету в сучасних умовах України доцільно представити схемою, що наведена на рис.1.2.

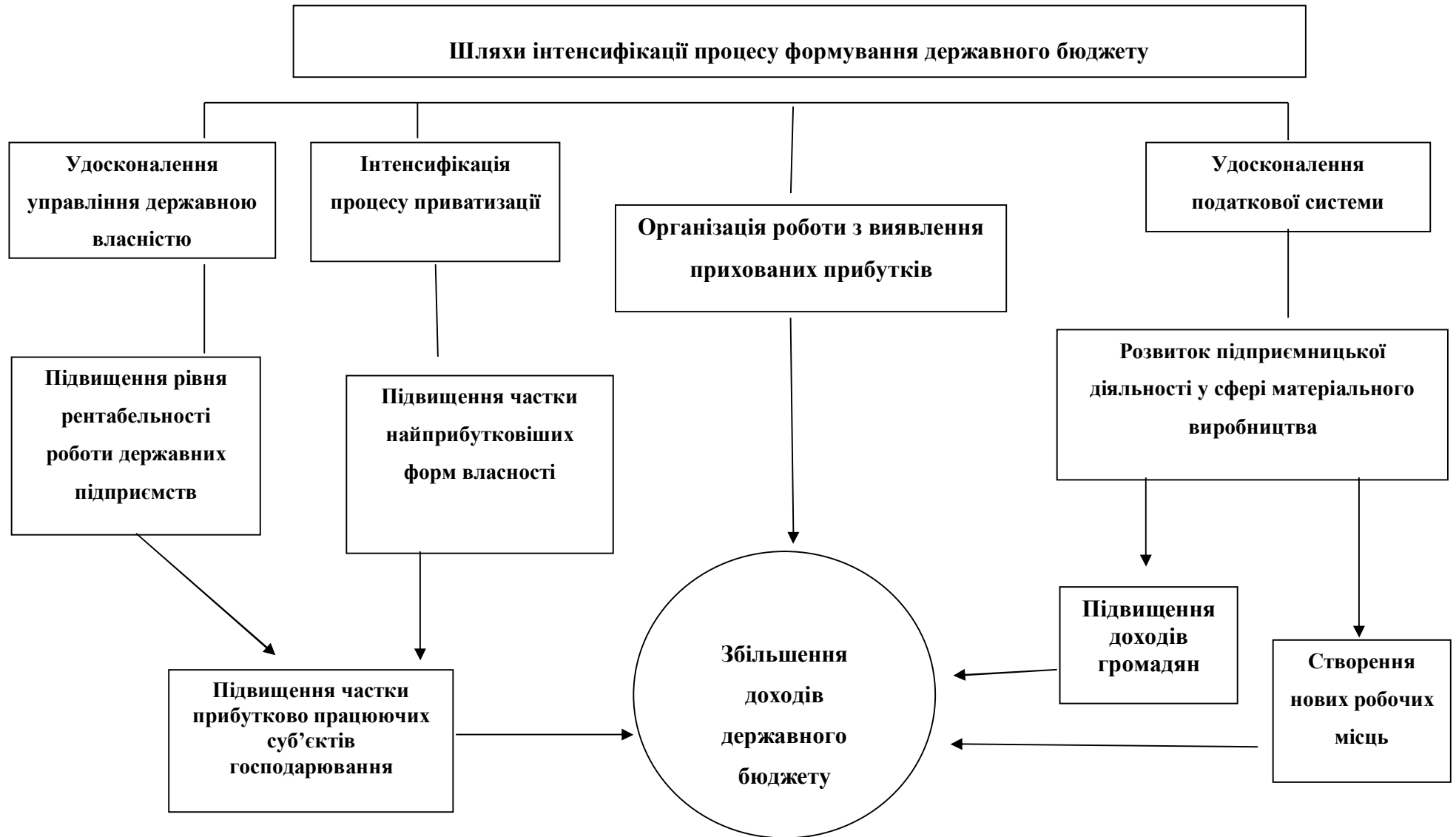

Рис. 1.2. Напрямки інтенсифікації процесу формування державного бюджету [14, с. 57].

Наведені вище положення свідчать про те, що погіршення соціально-економічних показників в Україні в цілому не пов'язане з ринковими реформами, і їх повільний темп, з низькою інтенсивністю, а в деяких випадках їх відсутність. Таким чином, активне впровадження ринкових реформ в практиці управління в поєднанні з цілою низкою заходів зі стимулювання підприємців до бізнес-освіти, підвищення ролі соціальних послуг з метою підвищення ефективності власного виробництва, розвитку купівельної спроможності, забезпечення кваліфікованого персоналу в підприємств є одним з важливих і складних державних службовців всіх рівнів влади [8].

Це буде сприяти наповненню державного бюджету, цілі щодо зниження витрат, не є пріоритетом, підвищення рівня життя, який є інтегральним показником економічної політики.

Джерела доходів державного бюджету це:

- ВВП;
- національне багатство.

У державному бюджеті дохідної частини через призму валового внутрішнього продукту, який знаходиться в процесі розподілу та перерозподілу доходів і заощаджень можуть бути спрямовані на розвиток економіки держави, соціального захисту, соціальної і культурної діяльності, оборони, управління.

Валовий внутрішній продукт безпосередньо впливає на обсяг доходів (див. Таблицю 1.1).

З точки зору ринкової економіки в системі доходів державного бюджету і верхньої є основним податкова форма фінансових відносин між державою і його суб'єктами [14, с.37].

В даний час податкова система в Україні доцільно розглянути дві області "населення" і "бізнес-структури." Податкова система населення включає прями і непрямі податки, збори і добровільні внески.

Таблиця 1.1.

Динаміка ВВП та індексу споживчих цін в Україні (2006-2014 рр.) [2]

	Валовий внутрішній продукт		Індекс-дефлятор ВВП, % (за період)	Індекс споживчих цін, %	
	наростаючим	підсумком		до грудня попереднього року ¹	до відповідного періоду попереднього року
	номінальний, млн.грн.	реальний,% до відповідного періоду попереднього року			
2006 рік	93 365	97,0	118,1	110,1	115,9
2007 рік	102 593	98,1	112,1	120,0	110,6
2008 рік	130 442	99,8	127,3	119,2	122,7
2009 рік	170 070	105,9	123,1	125,8	128,2
2010 рік	204 190	109,2	109,9	106,1	112,0
2011 рік	225 810	105,2	105,1	99,4	100,8
2012 рік	267 344	109,6	108,0	108,2	105,2
2013 рік	345 113	112,1	115,1	112,3	109,0
2014 рік	441 452	102,7	124,5	110,3	113,5

Обсяг ресурсів, що концентрується в державному бюджеті - одна із ключових проблем діяльності держави в умовах ринку. Об'єктивність процесу концентрації частини валового внутрішнього продукту в розпорядженні держави є сьогодні загально визнаною. Це зумовлено загальною метою суспільного виробництва, яку коротко можна подати так: зростання добробуту всіх і кожного громадянина зокрема. У цьому зв'язку дуже важливо знайти найдосконаліші й економічно виправдані форми і методи мобілізації коштів у розпорядження держави, а для стійкості її фінансового становища правильно визначити фактори, що впливають на процес мобілізації ресурсів [7].

Отже державний бюджет потребує чіткого правового оформлення, адже він тісно пов'язаний з правовими відносинами. Проте, як свідчить аналіз чинного законодавства в Україні, упродовж останніх років у сфері державних фінансів ми маємо повну відсутність правових гарантій з боку держави. Великою проблемою залишається надмірна централізація фінансових ресурсів у Державному бюджеті. Їх децентралізація має відбуватися не перерозподілом засобів державного бюджету, як законодавчим закріпленням джерел

бюджетних доходів територіальних громад. Необхідно докорінно змінити підхід до правового регламентування управління державним бюджетом.

3. Удосконалення методів мобілізації та оптимізація структури доходів Державного бюджету України

В умовах функціонування сучасних принципів господарювання, супроводжується децентралізацією економічної системи, надзвичайної актуальності набувають проблеми пов'язані із бюджетною системою України. Основною проблемою виступає, перш за все, мобілізація бюджетних доходів в достатньому розмірі для виконання фіскальними органами управління своїх завдань і повноважень.

На сучасному етапі економічного розвитку в Україні існують деякі актуальні події у фінансовому секторі: певна стабілізація грошової системи позиція грошово-кредитної політики, зниження інфляції, поступове залучення джерел неемісійні бюджетного дефіциту, розвитку нормативного середовища і прийняття законів, які розширюють базовий стан фінансового плану. Початковий успіх це тільки початок і основа для прийняття ефективної фінансової політики, для їх продовження необхідних структурних змін в економіці і в фінансовому секторі [15].

Серед пріоритетів бюджетної політики провідної позиції, це місце дозволяє розробляти науково обґрунтованих концепцій державних доходів, побудова оптимальної моделі податкової системи, суворе дотримання.

Одним з основних інструментів державного регулювання соціально-економічних процесів в ринкових умовах є бюджет. Бюджетування в межах юрисдикції державної виконавчої влади, відповідно до основних напрямків бюджетної політики визначені у Верховній Раді України. Ці органи також несуть відповідальність за виконання бюджету і контроль за цільовим, економічним і ефективним використанням бюджетних коштів. З державного бюджету різні регуляторні впливу на ринкові відносини і процес розширеного відтворення. Бюджетна система є те, що організаційна основа, яка дозволяє наукове обґрунтування раціональної та ефективної системи фінансового впливу на продуктивність суспільного виробництва.

Структура бюджетної системи та взаємозв'язок окремих бюджетів і мають практичний сенс і служать основою для розробки фінансової політики і вдосконалення базових бюджетів. Тобто рівень вдосконалення механізму залежить від темпів економічного і соціального розвитку та добробуту громадян. Базовим інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів має місце бюджет як основний фонд, створений для забезпечення стабільного фінансування для всіх видів діяльності. Це дозволяє маневрувати бюджетні ресурси, створює умови для динамічного економічного розвитку. Основою цього процесу є фінансово-економічні відносини.

Державний бюджет потребує чіткого правового оформлення, адже він тісно пов'язаний з правовими відносинами. Однак, як показує аналіз чинного законодавства в Україні, в останні роки в сфері державних фінансів ми повна відсутність правових гарантій з боку держави. Великою проблемою є надмірна централізація фінансових ресурсів у державному бюджеті. Їх децентралізація має відбуватися не перерозподілом коштів державного бюджету, як законодавчим закріпленням джерел бюджетних доходів територіальних громад, а завдяки докорінній зміні підходу до правової регламентації управління державним бюджетом [21].

Основний фінансовий план країни розробляється на основі планових показників та наявної дохідної частини, тому важливо її реальне визначення та повне виконання. В підґрунття мають бути покладені об'єктивні оцінки прогнозних макроекономічних показників. Отже, при розробці державного бюджету доцільно враховувати наступне:

- річні проекти повинні складатися тільки на основі існуючої податкової бази,
- поступове впровадження нових податкових змін, що особливо стосуються значного скорочення надходжень до бюджету;
- поступове скасування податкових пільг з переходом до диференційованню сплати податків у відповідних областях;

- проста і доступна система оподаткування, контроль за дотриманням сплати податків.

Пошук шляхів забезпечення стабільності надходжень до державного бюджету необхідно здійснювати через призму аналізу та оцінки політики державних доходів, ефективності суспільно-економічних відносин і фінансово-економічних реформ. Цю проблему треба розглядати і оцінювати з урахуванням об'єктивних економічних законів суспільного розвитку та суспільного відтворення з обох сторін.

По-перше, це оперативні завдання і зобов'язання держави по забезпечення виконання доходів бюджету відповідно до затверджених показниками бюджету на відповідний бюджетний рік. В такому разі відбувається процес виконання планових зобов'язань шляхом мобілізації надходжень до бюджету.

По-друге, це довгострокова програма визначення стратегії політики державних доходів, забезпечення стабільності джерел їх надходження, визначення напрямків розвитку та тенденцій приросту доходів бюджету і загальнодержавних цільових фондів за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів впливу[13].

Попри деякі позитивні результати у виконанні показників мобілізації надходжень, податків, зборів і обов'язкових платежів у 2013-2014 рр. Не було досягнуто якісного і реального виконання доходів бюджету в розрізі всіх платежів, окремих відомств і територій на результати виконання показників бюджету вплинули як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники.

Для визначення стратегічних напрямків реалізації державних доходів та забезпечення їх передбачуваності та реальності бюджету вважаємо за доцільне розробити Концепцію управління державними доходами в системі здійснення економічних реформ відповідно до європейських стандартів розвитку ринкових відносин. При цьому однією з причин наявності реальних планових показників доходів бюджету і неефективності його податкового законодавства в процесі виконання бюджету можна назвати цілий ряд причин і факторів впливу. Однак

найважливішим з них є відсутність системного, концептуального підходу в підготовці і реалізації принципів політики доходів бюджету. У 2014 Міністерство фінансів мало можливість створити єдиний підрозділ міністерства, який комплексно вирішував питання доходів бюджету і податкової політики, зокрема:

- підготовку законопроектів з питань податкового законодавства;
- планування доходів бюджету відповідно до чинного податкового законодавства;
- аналіз і контроль за дотриманням чинного фінансового законодавства в процесі виконання закону про Державний бюджет України на певний рік;
- підготовку змін до податкового законодавства відповідно до виявлені недоліків і негативних наслідків чинного податкового законодавства.

Такий комплексний підхід сприятиме єдиному і ефективному підходу до вирішення питання щодо формування доходів бюджету. Для цього необхідно створити в Міністерстві фінансів єдиний підрозділ, який би займався питанням доходів державою і податковою політикою. Це допоможе забезпечити єдність і політики державних доходів і політики соціально-економічного розвитку. Їх розробка, планування, розгляд, затвердження та виконання повинно відбуватися в комплексі і одночасно в контексті схваленої Верховною Радою України Програми діяльності Кабінету Міністрів України відповідно до ст. 85 Конституції України [4].

Необхідно внести обґрунтовані зміни до Податкового кодексу, здійснити підготовку і прийняття Митного кодексу, Закону про управління державним боргом, інших нормативно-правових актів у напрямку забезпечення їх ефективності та стимулювання зростання ефективності виробництва, легалізації, приросту і прискорення кругообігу капіталу, здійснення здорової конкуренції і державної підтримки соціально важливих вітчизняних виробництв.

Пропозиції щодо вдосконалення чинної системи доходів Державного бюджету України: оскільки в структурі доходів Державного бюджету України

основну частку складають податкові надходження, то вдосконалення діючої системи оподаткування буде мати вагомий вплив на подальше поліпшення системи доходів державного бюджету. Необхідність вдосконалення податкової системи України очевидна. В даний час ця система вимагає перенесення центру ваги з фіскальної функції до функції регулюючої [29].

З огляду на досвід проведення податкових реформ у розвинених країнах, можна запропонувати наступні заходи - вдосконалення податкової системи України:

- основним податковим платежам необхідно надати більшої еластичності в плані диференціації ставок податків, скорочення пільгового оподаткування, гармонізації податків на споживання з податками на особисті доходи і прибуток підприємств. Мається на увазі, що податки повинні доповнювати один одного з метою досягнення рівномірного податкового навантаження, оптимального перерозподілу коштів між окремими соціальними групами і територіями;

- кардинальних змін заслуговує чинний в Україні порядок справляння податків на споживання; тут мова йде перш за все про податок на додану вартість, з якого майже 50% платників мають пільги, деформує вартісні пропорції в доходах громадян і може мати негативні соціальні наслідки. На нашу думку, необхідно якомога більше скоротити число пільгових категорій з одночасним зниженням ставки податку на додану вартість;

- враховуючи світовий досвід потребує вдосконалення амортизаційна політика в Україні: передбачене законодавством оподаткування капітального доходу від індексації вартості основних фондів, недостатньо диференційована шкала норм прискореної амортизації для основних фондів третьої групи, застосування понижувального коефіцієнта амортизаційних відрахувань, спроби узаконити перерахування до бюджету частини амортизації - все це значно гальмує реальні інвестиції;

- імплементація досвіду розвинених країн переконує, що фінансові пільги найчастіше надаються на умовах податкового кредиту. Виходячи з цього можна запропонувати впорядкування податкових пільг в Україні: пільги не повинні

бути особистими (надаватися окремим платникам), вони повинні мати цільовий характер. Суми, отримані підприємствами від відрахувань з податкової бази, а також зменшення податкового зобов'язання мають розглядатися як субсидії і використовуватися на законодавчо встановлені цілі.

Досягнення позитивних результатів у реальному секторі економіки можливо при вирішенні проблем, пов'язаних з формуванням бюджетних коштів. Нормальний відтворювальний процес може існувати тільки за умов наявності відповідних фондів накопичень і потреб. Ці доходи безпосередньо пов'язані з процесом формування бюджету [12].

Становлення самостійності української держави, перехід економіки з планових основ господарювання на ринкові вимагають нових підходів до формування її соціально-економічної стратегії і розробки законодавчої бази, спрямованої на досягнення стратегічних завдань.

Вивчення досвіду законотворчості в розвинених країнах Заходу і перенесення цієї практики в Україні. Ми вважаємо недоцільним, а в деяких випадках, шкідливим копіювання законодавства інших розвинених країн і їх автоматичне перенесення в Україні, так як наша держава знаходиться в інших умовах, вимагає розробки власної економічної системи ринкового типу, власної законодавчої бази, специфічних для України, які базувалися на власній основі.

Вітчизняне законодавство в галузі економіки, включаючи бюджетне, доцільно формувати з урахуванням наступних умов:

- наукове обґрунтування, що базується на всебічному врахуванні об'єктивних економічних законів і закономірностей розвитку суспільства;
- врахування особливостей сучасного стану соціально-економічного розвитку країни, історичного досвіду, природно-кліматичних, географічних, екологічних, демографічних умов, національних традицій, менталітету народу, умов внутрішньої і міжнародної обстановки тощо;
- вивчення і використання попереднього досвіду господарського і фінансового будівництва національної економіки;

- облік помилок інших держав при формуванні окремих напрямів економічної політики;
- використання системного комплексного підходів при формуванні всіх напрямів реалізації принципів економічної політики і розробці законодавства тощо[32].

На сучасному етапі розвитку економіки незалежної України в цілому, і бюджетної системи зокрема, важливим питанням є розвиток і вдосконалення формування Державного бюджету за доходами. Тому пріоритетним напрямом у цій сфері стає використання світового досвіду формування бюджету і пошук можливостей для його впровадження в Україні.

ВИСНОВКИ

Доходи державного бюджету формуються за рахунок надходжень на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України. Завдяки бюджету відповідно до Конституції України держава повинна мати можливість зосередити фінансові ресурси на важливих ділянках економічного і соціального розвитку.

Реальна ситуація процесу концентрації частини ВВП в розпорядженні держави є загально визнаною. Це визначено загальною метою суспільного виробництва, яку лаконічно можна представити так: зростання добробуту всіх і кожної особи зокрема. Фінансово-податкові реформи і напрямки формування економічних відносин повинні бути спрямовані на забезпечення стабільності і постійної тенденції зростання доходів бюджету шляхом:

- прийняття ефективного і забезпечення стабільності чинного законодавства, його простоти і однозначності в трактуванні, розробки відповідного дієвого механізму планування та регулювання податкового навантаження;
- забезпечити доходи Державного бюджету на основі реальних прогнозних індикаторів економічного і соціального розвитку України, досягти їх відповідності та узгодженості на всіх стадіях бюджетного процесу;
- забезпечити ефективне управління об'єктами державної власності як засіб збільшення надходжень до бюджету, в тому числі шляхом завершення формування єдиного реєстру об'єктів державної власності, запровадження загальної координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади з управління державним майном та вдосконалення порядку передачі державного майна в оренду і розрахунку орендної плати;
- забезпечити підвищення рівня платіжної дисципліни платників податків та суттєве зниження податкового боргу з одночасною заборонаю проводити списання заборгованості суб'єктів господарювання за податками, зборами (обов'язковими платежами), відстрочення та розстрочення їх сплати;

- враховуючи негативні наслідки обмеження функціонування спеціальних (вільних) економічних зон, територій пріоритетного розвитку та спеціального режиму інноваційної діяльності технологічних парків, в Законі України про Державний бюджет України на плановий рік застосувати механізм створення ефективних інвестиційних (за винятком тих, реалізація яких передбачає імпорт товарів 1 - 24 груп УКТ ЗЕД) та інноваційних проектів із збереженням режиму оподаткування, який діяв до 01.04.2005 р., забезпечивши жорстке регламентування порядку їх реалізації і посиливши державний контроль за виконанням відповідних проектів, а також надати можливість розглянути затвердження нових проектів;

- державний бюджет України на плановий рік доцільно розробляти з урахуванням необхідності інноваційного розвитку економіки, який передбачає, зокрема, законодавче забезпечення державної підтримки інноваційного розвитку промислового комплексу України на базі національних наукових розробок та новітніх технологій, введення принципу банківського експортного кредитування, державну підтримку модернізації інвестиційного середовища та розвитку інфраструктури ринків капіталу;

- удосконалити систему оцінки ефективності бюджетних програм на основі показників їх виконання, які визначаються у паспортах бюджетних програм;

- визначення загального обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на виконання бюджетних програм місцевими бюджетами, має здійснюватися виходячи із законодавчо визначених державних соціальних стандартів і діючих норм і нормативів;

- удосконалити механізм розподілу між місцевими бюджетами обсягу дотації вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету, і ввести ефективну систему стимулювання органів місцевого самоврядування до нарощування доходів, закріплених за місцевими бюджетами;

- з метою оптимізації управління бюджетними коштами розробити заходи щодо спрощення процедур казначейського обслуговування бюджетів, в першу чергу на рівні села і селища;

- проведення інвентаризації діючих пільг, пільгових режимів на предмет відповідності їх вимогам часу і ефективності;

- розширення податкової бази за рахунок легалізації та регулювання доходів юридичних і фізичних осіб;

З метою забезпечення сталої тенденції зростання доходів бюджету необхідно ввести механізм стимулювання інтересів територій по розширенню податкової бази та забезпечення легалізації "тіньових" доходів шляхом, по-перше, забезпечення стабільності бази доходів бюджету територій при визначенні трансфертів протягом 3-5 років; по-друге, по-виробництва диференційованого (стимулюючого) підходу обліку приросту (убутку) відповідної бази доходів при визначенні на наступні 3-5 років трансфертів для відповідних територій.

Одним з головних напрямків пошуку резервів забезпечення стабільного надходження платежів і приросту доходів бюджету залішається реалізація важливого принципу побудови бюджетних відносин розмежування і закріплення податків, зборів і обов'язкових платежів за окремими ланками (рівнями) бюджетної системи.

Необхідність вдосконалення податкової системи України очевидна. В даний час ця система вимагає перенесення центру ваги з фіскальної функції до функції регулюючої.

Список використаної літератури:

1. Бадида М. Податкова база місцевого самоврядування : монографія /М. Бадида. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2010. – 408 с.
2. Бюджетна система : підр. / [Владимиров К. В., Абсава Л. О.,Владимирова Л. В. та ін.]. – К.: Кондор, 2009. – 220 с.
3. Бюджетна система. Вишкіл студії : навч. посіб. / [Юрій С. І., Кириленко О.П., Дем'янишин В. Г. та ін.] ; за ред. С. І. Юрія, О. П Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 424 с.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-17 (у редакції від 05.02.2012 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
5. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія / В. Г. Дем'янишин. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 496 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування. – Страсбург, 1985 / Ратифіковано Законом України від 15.07.97 р. № 452/97-ВР (у редакції від 16.11.2009 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036.
7. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2010. – 400 с.
8. Закон України “Про Державний бюджет України на 2014 рік” № 4282-17 від 22.12.2013 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4282-17>.
9. Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” № 2017-III від 05.10.2000 р. (редакція від 22.05.2008 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2017-14>.
10. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 р.

№ 280/97-ВР (у редакції від 01.01.2012 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

11. Звіти про виконання Державного бюджету України / Комітет з питань бюджету Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet>

12. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (від 25.01.2012 р.) / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

13. Лютий І. О. Державний кредит та боргова політика України: Монографія / Лютий І. О., Зражевська Н. В., Рожко О. Д. – К. : ЦУЛ, 2008. – 352 с.

14. Мартинюк В. П. Фінансові аспекти розбудови митної системи в інтересах економічної безпеки України : монографія / В. П. Мартинюк. – К. : Кондор, 2011. – 326 с.

15. Модернізація місцевих фінансів України в умовах економічних і соціальних трансформацій : монографія / За ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : «Економічна думка», 2008. – 376 с.

16. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посіб. / В. М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2007. – 240 с.

17. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України : навч. посіб. / Ю. В. Пасічник – К.: Знання –Прес, 2006. – 607 с.

18. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-17 (у редакції від 19.01.2012 р.) / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

19. Постанова КМУ “Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання” від 17.05.2002 р. № 659 (редакція від 11.12.2009 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=659-2002-%EF>.

20. Пуховкіна М. Ф. Центральний банк та грошово-кредитна політика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / М. Ф. Пуховкіна, Т. П.

Остапишин, В. С. Білошапка. – 4-те вид., переробл. і доповн. – К. : КНЕУ, 2010. – 312 с.

21. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. – 4-те видання. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 312 с.

22. Самуельсон, Пол Э. Макроэкономика / Пол Э. Самуельсон, Вильям Д. Нордхаус ; [пер. с англ. О. Л. Пелявский ; под ред. А. А. Старостиной, В. А. Кравченко]. – 18-е изд. – М. ; СПб. ; К. : Вильямс, 2009. – 585 с.

23. Становлення доктрини фінансової системи України : монографія / за ред. С.І. Юрія, О. Десятнюк. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 192 с.

24. Сунцова О. О. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О. О. Сунцова. – 3-тє видання, переробл. та допов. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

25. Теорія фінансів : підр. / [П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін.] / за ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : ЦУЛ, 2010. – 576 с.

26. Управління державним боргом : навч. посіб. / За ред. Прутської О. О. – К.: ЦУЛ, 2010. – 216 с.

27. Фінанси : навч. посіб. / В.С. Загорський, О.Д. Вовчак, І.Г. Благун, І.Р. Чуй. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2008. — 247 с.

28. Фінанси : підручник / [Юрій С. І., Алексеєнко Л. М., Дем'янишин В. Г. та ін.] / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : Знання, 2012. – 687 с.

29. Юрій С. І. Казначейська система: підруч. / С. І. Юрій, В. І. Стоян, О. С. Даневич. – 2-ге вид. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 818 с.